PATRICK WHITE • **Arabadakiler**

Cem Yayınevi, 1 baskı (1983)

Riders in the Chariot
© 1961 Patrick White
Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla The Estate of Patrick White c/o Barbara Mobbs Literary Agent'ten alınmıştır.

İletişim Yayınları 2510 • Dünya Edebiyatı 237
ISBN-13: 978-975-05-2226-0
© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2017, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYAN Barış Özkul
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Adilon Redon, "Arabadakiler", 1912
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Naci Ozansoy
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

PATRICK WHITE

Arabadakiler

Riders in the Chariot

ÇEVİREN ***Murat Belge***

BARIŞ ÖZKUL'UN ÖNSÖZÜYLE

iletişim

PATRICK WHITE 28 Mayıs 1912'de Londra-Knightsbridge'te doğdu. Altı aylıkken ailesiyle birlikte anavatanı Avustralya'ya yerleşti. 13 yaşında tekrar İngiltere'ye döndü ve Cheltenham'daki bir askerî liseye kaydoldu. Yüksek öğrenimini Cambridge Üniversitesi King's College'da Modern Diller Bölümü'nde tamamladıktan sonra tiyatroyla ilgilenmeye başladı. İkinci Dünya Savaşı'nda Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde görev yaptı. Savaşın ardından 1947'de, hayatının sonuna kadar yaşayacağı Sidney'e yerleşti. İngiltere yıllarında yazdığı ilk romanı *Happy Valley* (Mutlu Vadi, 1939) Yeni Güney Galler'de geçer ve D.H. Lawrence ile Thomas Hardy'den izler taşır. *The Tree of Man* (İnsan Ağacı, 1955), *Çöl* (1957), *Arabadakiler* (1961), *The Solid Mandala* (Esrarengiz Mandala, 1966), *Ölü Güller* (1968), *Fırtınanın Gözü* (1973) ve *The Twyborn Affair* (Twyborn Olayı, 1979) gibi romanlarının hemen hepsi Avustralya'da geçer ve mit, sembol, alegori bakımından oldukça zengin ve evrensel denebilecek bir içeriğe sahiptir. Romanlarının yanı sıra kısa öyküler, şiirler ve oyunlar da kaleme alan White ayrıca otobiyografisini de yazdı (*Flaws in the Glass* - Aynadaki Kusurlar, 1981). 1973'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan Patrick White, 1990 yılında Sydney'de vefat etti. Ölümünden önce üzerinde çalıştığı son romanı *The Hanging Garden* (Asma Bahçe) 2012'de yayımlandı.

Birinci Bölüm

1

"Kimdi o kadın?" diye sordu Mrs Colquhoun; Mrs Colquhoun, Sarsaparilla'ya yeni gelip yerleşmiş zengin bir kadındı.

"Ah," dedi Mrs Sugden, güldü. "Miss Hare'di o."

"Tuhaf bir insana benziyor," demek cüretinde bulundu Mrs Colquhoun.

"Eh," diye cevapladı Mrs Sugden, "Miss Hare'in biraz değişik bir insan olduğunu inkâr edemem doğrusu."

Ama postane müdiresi bu sözlerine başka bir şey eklemedi. Kuru bir süngerle oynamaya başladı. En konuşkan anlarında, başlıca konusu olan hava üzerine yetkiyle söz ederken bile, nesnel yaklaşımı tercih ederdi.

Mrs Colquhoun kendi hesabına, Miss Hare'in ufak tefek, çilli, çorabı düşük bir yaratık olduğunu görebiliyordu. Aslına bakılırsa, Mrs Colquhoun postane müdiresinin bu ağzı sıkı huyundan hiç memnun değildi, ama ilelebet böyle kalamazdı, çünkü savaş bitmişti, barış ise daha tam yerleşmemişti.

Miss Hare, güneşin solgun tekerleği altında, nemli ısırgan kokuları arasında, postaneden uzaklaşıyordu. Sabahın inci gibi solgun ışığı, kuzu postu gibi tazeliği, bin yıllık barış döne-

mini müjdeliyordu, ama, yolla Godbold'ların oturduğu baraka arasındaki paslı kangallar halinde pinekleyen, bekleyen yanık böğürtlen çalıları, düşmanın henüz bütünüyle geri çekilmemiş olabileceğini de akla getiriyordu. Miss Hare geçerken birkaç diken eteğine takıldı, çektiler, çekiştirdiler eteğini; öyle ki, arkası gerildi, yarı kadın, yarı şemsiye.

"Yırtacaksınız," diye uyardı Mrs Godbold. Bir şey aramak için –kimbilir, çocuk mu, keçi mi, ya da sadece sabah gazetesi mi– yolun kıyısına gelmişti.

"Varsın yırtılsın," diye cevap verdi Miss Hare. "Ne çıkar bir yırtıktan?"

Önemi yoktu.

Mrs. Godbold iri yarı bir kadındı. Yere bakarak gülümsedi, pek inanmadan, ama hoşlanarak.

"Bir vombat[1] gördüm," diye seslendi Miss Hare.

"Yok canım! Buralarda mı? Vallahi inanmam!" diye cevap verdi Mrs Godbold.

Miss Hare güldü.

"Nasıl bir şeydi?" diye seslendi Mrs. Godbold, gülerek.

Hâlâ gözü otlarda.

"Anlatırım," dedi Miss Hare, gülerek, ama bir yandan da uzaklaşarak.

Birçok şeyin açıklanmadan kalmasını ikisi de umursamıyordu. Birbirlerinin yüzüne bakmamaları da önemli değildi. Çünkü o anın, ikisinin de bildiğinden fazla bir şey veremeyeceğinin farkındaydılar. Geçmişte bir yerlerde, bu özel ilişki onaydan geçmişti.

Miss Hare, kurtardığı eteğiyle yoluna devam etti. Elinin tersiyle bir çitin tahtasına vurdu, babasının kırmızı taşlı yüzüğünün çıkardığı sesi işitmek için. Böyle oraya buraya vururdu, başka türlü sonu gelmeyecek gibi görünen dönemlere nokta koymak için. Şimdi kurtarıcı tıklamayı işitmişti. Ansızın sessizliğin içinden kopan bir kuşun kanat çırpışını işitti. Biraz şarkı söyler gibi yaptı, ya da ses çıkardı. Yol boyunca –ya da, eskilerin deyişiyle, patika– yani Sarsaparilla'dan Xanadu'ya kadar,

1 Avustralya'da yaşayan bir keseli hayvan – ç.n.

bahar başlangıcının seher vaktinde toprak kara ve ıslaktı. Bu düşsel manzarada her zerrecik, hattâ Miss Hare kendisi, belli bir kusursuzluğa katkıda bulunur gibiydi. Bütünü düzeltecek hiçbir şey eklenemedi.

Evet, böyle bir teşebbüse girişmek üzere değil miydi?

Miss Hare yolun ortasında durdu. Postanede de böyle durmuştu, ama o zaman, insanların ondan beklediği ifade vardı yüzünde.

"Bu önemli bir olay, bir fırsat, Mrs Sugden," demişti.

Miss Hare'in konuşma tarzını hiç anlamayanlar da vardı, ama postane müdiresi alışmıştı artık.

"Ya, öyle mi," demişti Mrs Sugden, birtakım kâğıtlar ve kullanıla kullanıla neredeyse zamk kesilen zamk kutusunu güzel güzel yerleştirerek.

Sonra beklemişti.

"Evet," dedi Miss Hare.

Şu münasebetsiz kalemi bulamıyordu, kendi teni gibi uçuk renkli telgraf formlarını bulamıyordu.

"Belli bir ilişki içindeyim. Bir dulla. Melbourne'da. Bir ilân verdim," dedi ve formları buldu, Xanadu'ya bir hizmetçi buldum."

"Öyle mi, buna çok sevindim!" dedi Mrs Sugden, sahiden de sevinmişti.

"Kimseye söylemezsiniz, değil mi?" diye sordu Miss Hare.

Nasıl da kızıyordu şu pis kaleme.

"Ah, hayır, hiç söyler miyim!" dedi Mrs Sugden, heyecanla. "Memur olmak demek, ağzı sıkı olmak demektir."

Miss Hare düşündü. Postanenin kalemi kâğıdı deliyordu.

"Size anlatayım," diyerek bildirdi vardığı kararı. "Ama önce şu telgrafı yazmalıyım. Melbourne'a."

Mrs Sugden beklemesini bilirdi.

"Bir hanım kadın olarak anlatıyor kendini; hem yetenekli hem görgülü."

"Ah, inşallah öyledir!" diye haykırdı Mrs Sugden, aklına gelen başka ihtimallerle yüzü kızararak. "Bu zamanlarda, hem de aynı çatı altında!"

Miss Hare, telgraf formunun çirkin çölü üzerinde düşe kalka ilerliyordu.

"Hiçbir şeyden korkum yok," dedi. "Ya da herkesin korktuğu şeylerden."

"Şüphesiz, başka şeyler de vardır," diye onayladı Mrs Sugden. Memuriyet hayatında, pek çok deney geçirmiş olmalıydı.

Postane memuresi bekledi. Miss Hare'in başında gene o şapka vardı –hasırdan çok, saz gibi bir şeyden örülme pek kaba saba– yaz kış giyerdi bunu ve bazan bir ayçiçeğine, bazan da parçalanıp dağılmak üzere bir sepete benzerdi bu şapkayla. Tezgâhın ötesinden Mrs Sugden şapkanın tepesindeki göbek deliğine benzer kabartıyı görebiliyordu. O kadar kısaydı Miss Hare'in boyu. Bütün görünen şapka ve şapkanın altından çıkmış, kalemle mücadele halinde bir eldi. Kalem direnişe geçmişti görünüşe bakılırsa. Bu şapka nereden peyda olmuştur acaba diye düşündü Mrs Sugden. Bundan başkasını gören, hatırlayan yoktu.

"Hep kuzenim Eustace Cleugh sayesinde," diyerek söze başladı Miss Hare; nihayet imzayı atmayı da başarmıştı. "Yıllar önce buraya gelmişti. Hatırlamazsınız. Hani bazan insanlar oğullarını Avustralya'daki akrabalarını ziyarete yollar ya. Çok şaşırtıcıydı o zamanlar, Avustralya'ya! İki savaş epey değişiklik yarattı, tabii, bir de yiyecek kolileri. Ama kuzenim Eustace de böyle gelmişti işte. Annem tarafındandır. Banio Downs'daki Fanny Teyze tarafından. Ah, çok güzeldi! Bekârların dairesi doluydu. Şamdanları da hemen her gece yakarlardı. Sonra balolar, Sydney'den çalgıcılar gelirdi. Annem bana konukların arasına çıkmamı söylemişti –genç kızdım o zamanlar; saçımı daha yeni toplamıştım– ama nasıl girerim aralarına? Xanadu'ya gelen bütün o insanları gözetlemem gerek daha. Bir kız vardı –size anlatayım– Helen Antill adında, minicik aynalarla işlenmiş bir elbisesi vardı. Bir gün annemin belki de Miss Antill'i çağırmakla iyi etmediğini söylediğini işittim. Ne onu ne de öbür kızları, diyordu babam; ne de delikanlıları ayrıca. Babam şaka yapmaya bayılırdı. "O zaman yemeğimizi huzur içinde yerdik, dedi, ekmek sosuyla birlikte. Babam fırında tavukla ekmek sosunu severdi, aşçılardan biri de ona özel olarak hazırlardı bu yemeği."

"Ya?"

"Hem de dövülmüş soğanla!" diye haykırdı Miss Hare.

Mrs Sugden ayak değiştirdi. Hayatının çoğu beklemekle geçmişti.

"Ama durun hele –Kuzenim Eustace, şu gelip giden, nedense annemle babamın pek hoşuna gitmemişti– daha sonra gönüllerini aldığı halde. Ha, tabii, bana da küçük bir gelir bağladı, çünkü kendi durumu iyiydi, oturduğu Jersey Adası'ndan gönderiyordu. Daha annem hayattaydı bu olduğunda. Neyse ki. Çünkü babamın işine bir hal oldu, ben hiç anlayamamıştım ne olduğunu."

Miss Hare'in sesi söndü. İkinci, eşit derecede felâket postane kalemini eline aldı. Ama bu hareketi biraz anlamsız kaçtı.

"İnsanın başına neler geliyor!" dedi Mrs Sugden.

"Ya," diye içini çekti Miss Hare. "Ben siz biliyorsunuz sanmıştım. Yıllarca aldım bu parayı. Derken Jersey Adası eziliverdi. Olduğu gibi."

Miss Hare gerçekten de postanenin mürekkebini dökmüştü, ama Mrs Sugden aldırış eder gibi gözükmedi.

"Almanlar mı?"

"Kim olacak?" diye cevap verdi Miss Hare, biraz küçümseyerek. "Karanlık gibi, tıpkı. Yıllarca akrabamızdan hiç ses çıkmadı, derken, tam yedi yıl önce, bir Cuma sabahı, kuzenim Eustace'in sağ salim olduğunu bildiren bir iki satır bir şey geldi. Sağlığı, şöyle böyle, durumu da biraz sarsılmış, ama bana o küçük yardımı sürdürmeyi görev sayıyordu.

Mrs Sugden bulutların böylece aralanmasına gerekli sevinci gösterdi.

"Demek böylece bu kadını tutabileceksiniz."

"Kadın hemen hemen razı."

Miss Hare bazan hem gerçekçi hem katı olabiliyordu.

"Adı Mrs Jolley'miş," diye ekledi ve sabah güneşi pencereden yüzüne vururken: "Umarım Xanadu'da mutlu olmayı başarabilir. Sydney, Melbourne'a benzemez. Ayrıca, bu kırlıklarda, çok fazla otlak arazi var."

"Mutlu olmak istedikten sonra herkes mutlu olabilir," diye

bir söz attı ortaya postane memuresi, bu vecizesinin sözkonusu duruma uygun olup olmadığını pek düşünmeden.

İki kadının arasındaki tezgâhta birtakım ölü sinekler yatıyordu; kadınlar da bir süre bu sinekleri incelediler.

"Peki," dedi Mrs Sugden, derin bir soluk alarak, "O güzel elbiseyi giyen Helen Antill adında kız ne oldu?"

"Ha, o mu? O gitti," dedi Miss Hare. "Herkes gider zaten."

Sağ bacağını sallamaya başladı. Hikâyeyi anlatmaktan nemlenen ve gevreyen yüzü yeniden kurumuş, bayatlamıştı. Genellikle konuşurken ağzı kıpırdamazdı, inme inmiş gibi.

"Gitti, evlendi, ama hiç tanımadığımız biriyle, bir yere yerleşti, çocukları oldu, kocası öldü. Bir gün pencereden bir şeye baktığını gördüm."

Mrs Sugden, o da bunu görmüşçesine, başını çevirdi.

O sırada bir ayak gıcırtısı işitildi ve biri sokuldu –Sarsaparilla'ya yeni gelen Mrs Colquhoun'du bu– ve Miss Hare konuşmayı bir kepenk kapatırcasına kesti.

"Teşekkür ederim," dedi Mrs Sugden'a. Sanki bir dakika olmamıştı onunla karşılaşalı. Ve çekip gitti.

İşte böylece Miss Hare, meclisin yol, hattâ cadde demeye başladığı, Sarsaparilla'dan Xanadu'ya giden patikaya çıktı. Bir keresinde kafasına kuşkular doluştu ve olduğu yerde donakaldı, ama kesinliksiz gelecek düşünceleri manzaranın etkisi karşısında fazla direnemedi, onun için yeniden yürümeye koyuldu. Yol yokuş aşağı inerken, taşları yerinden oynatarak koşmaya başladı, bedeni oldukça heyecanlıydı kendisine eşlik ederken. Ama iç benliği sevinçli ve rahattı şimdi. Bu ilişkinin aykırılığı hiç şaşmaz, aklını karıştırırdı, onun için gene durdu, düşünmek üzere. Çeşitli nedenlerle, gizli, gerçek yaradılışının pek azını başka insanlara açık etmişti. Kıpırdamadan durdu. Derin derin düşünüyordu. Ya da içgüdülerinin hareket etmesine izin veriyordu. Yakında hiçbir insan bulunmadığı halde, az sonra olması gereken şeye kızıyordu. Yaprakları aksi aksi okşadı. Bir eğri büğrü sopa kırdı. Başka insanlar çalılıklı bir yoldan otomobille geçer, pencereden dışarıyı seyrederdi, ama kırpışan gözlerinin gördüğünü zihinleri bir türlü kucaklamazdı.

Yemyeşil kuleler tırmanılmadan, kayalıklar açılmadan kalırdı. Ya da münasebetsiz adamlar arabalarını durdurur, su ararlardı. Görmüştü onları, soğuk, koyu renkli, gizli kaya göllerine bedenlerini bırakırken, ama kendi pis etlerinin içinde hapis kalarak. Oysa kendisi, gözleriyle hep araştıran, parmaklarıyla yoklayan Miss Hare, böyle suya filan girmeden bütünsel, yok edici kurtuluşun coşkusunu duyabilirdi.

Bir an, öfkeli durdu.

Ama düş kurarak, uçar gibi devam etti yoluna.

Bütün bu toprak, dalları ve taşlarıyla, onundu, hem de mülkiyet hakkının ötesinde onundu. Başka kimse bu toprağa bu derece nüfuz etmesini bilmemişti. Kendi ülkesinde yürümeye devam etti, durarak bakınarak. Sık sık duruyordu. Gökyüzü canlanmıştı, canlı bir maviydi şimdi. Daha çok çalıları andıran yerli ağaçlar göze hoş gelmekten çok zihnî durumlara eşlik ediyorlardı; bazan uysalca, gevşekçe melankolik bir davranışa giriyorlardı. Yolun dönüp, kıvrılıp, yeniden yükseldiği alçak noktaya kadar geldi. Önce hafif olan yokuş dik teraslara tırmanıyordu, eğrelti otları ve yosunlar dağılmıştı bu düzlüklere, yumuşak, çürüyen halılar gibi, ve sanki ağaçlar da orada daha düz ve daha boylu uzanıyorlardı. Kıvılcımlı tepelerine fazla bakacak olsa başı dönüyordu.

Mal sahibi kendi meşru malına hiçbir zaman kapıya giden resmî yoldan girmez –asma taklidi süsleri olan bahçe kapısı zaten hep kilitli ve sürgülü olurdu– ya kendisinin ve Godbold'ların çocuklarının bildiği kestirmeden, ya da, şimdi yaptığı gibi, yalnız kendi bildiği daha bile kısa kestirme yoldan, önünü açа açа, hattâ neredeyse tünel kazarak geçer ve girerdi. Güzel, özlü, yumuşak kumlu bir topraktan ve kadife gibi yaprak yığınlarından geçerdi bu yol. Bir an diz üstü çökse insan, güzelim bir mantar ve yeni yeşerecek bitkisel hayat kokusu yükselirdi.

Böylece Miss Hare mücadele ederek ilerliyordu şimdi, çünkü böylesini seviyor, bunu tercih ediyordu. Orası burası azıcık çizilmişti ama insan ayağını bir kere varoluşun yollarına atınca olacağı buydu. Tomurcukları neredeyse yenecek duruma gelmiş bir mürver dalı gelip yüzüne çarptı, morunu bir yudumda

içip yutabileceği küçük bir sarsaparilla dalından bir tokat yedi. Eğrelti otları, sevip okşadılar.

Bir keresinde haki renkli, pratik çoraplarının üstüne diz üstü çöktü, gücü kesildiği, hastalandığı için değil –tanıdıkların ve komşuların kalp krizlerini beklediği yaşa gelmişti artık– diz üstü çökmek tapınma edimine uygun düştüğü ve yoğun inanç bazan kendiliğindenliğin dağınıklığında en iyi şekilde dile geldiği için.

Böylece, bir süre, koruyucu şapkasının geniş kalkanı altında, diz üstü oturdu ve küt, çilli parmaklarını bağrını açan toprağa daldırdı. Xanadu'ya giden tünelin içinde bir süre öylece oturdu. Onu bu durumunda gören herkes sandığından daha beter şekilde çirkin, hoşgörülmez bulurdu. Uzakta olan kuzen Eustace'dan ve unutmaya karar veren bir avuç Urguhart Smith'den başka akrabası olsa, onu bu durumda bulsa lekesiz soylarında böyle bir sapmayı görür görmez kaçarlardı.

Geçmişte Hare'ler hep Urquhart Smith'leri suçlamış. Urquhart Smith'ler de, aynı kararlılıkla, Hare'leri suçlamışlardı. Ama şimdi iki taraftan da tartışacak, çekişecek pek fazla kişi kalmamıştı. Norbert Hare kendisi olmasa böyle lekesiz burjuva bir aileden sadece normal şeyler beklenirdi, çünkü Norbert, herkesin bildiği gibi, Wynyard'da şarap ticareti yapan yaşlı Mr. Hare'in oğluydu. Kabul edileceği gibi, Urquhart Smith'ler de bunu herkesten iyi bilirlerdi ve Smith'leri Urquhart'lar lehine unutarak, Norbert'le evlenen kendi Eleanor'larına hatırlatmaya her zaman için hazırdılar.

Eleanor, ailenin Mumblejug'daki dalındandı. Hatırlanacağı gibi, bunlardan Sir Dudley geçen yüzyılda Kraliçe'yi temsil etmek üzere New South Wales'e gelmişti. İpekli şapkaları ve biniciliği ile nam yapan Sir Dudley, herkes unutup gittikten çok sonra torunlarının anlatmaya devam ettiği gibi, örnek bir insandı. Kızı Eleanor bunu bazı soydaşları kadar iyi hatırlamadıysa, hatırlamayışının nedeni içine kapanıklığı, bozuk sağlığı ve şüphesiz, kural dışı evliliğiydi. Dört kız kardeş arasından tek sağ kalandı. Hepsi dünya güzeli, alımlı kızlardı ve üçü daha evlenmeden gömüldüler – Sir Dudley'nin, ruhu yüceltmek-

ten çok maddeci geleneği sürdürmek için yaptırttığı Mumblejug'daki küçük gotik kilisenin yanındaki kâfur ağaçlarının altında.

Öylesine oturaklı, öylesine şirin-eski, öylesine İngiliz olan bu kilise, Mumblejug'daki durumun değişmezliğinin ilânıydı. Derken Eleanor tuttu, en yapılmayacak işi yaptı ve Wynyard'da şarap ticareti yapan yaşlı Hare'in oğlu Norbert'le evlendi. Urquhart Smith'leri pek de tanımayan hatırı sayılır kişiler geçirdikleri şoktan ötürü onlara duygudaş oldular. Ama Eleanor payına düşeni alıp gitti ve onun seviyesinde olmayan niceleri bu yaptığına güldüler.

Yaşlı Mr. Hare saygı görmez değildi. Servetinin büyüklüğünden kimsenin şüphesi yoktu; ayrıca, böylesine yeni bir toplumda kibar insanların bile evlilikten öyle fazla bir şey umdukları yoktu – bir soylunun gelişi aşırı umutlara yol açmadıkça. Bunlar hepsi hesaplandığında, bir kız Hare'den daha düşük bir av da yakalayabilirdi pekâlâ. Şu halde, pratik düşünenler Eleanor Urquhart Smith'in seçmesini hemen ve sessizce kabullenemedilerse, suç, değişik bir tip olan kocadaydı.

Norbert Hare hiçbir şeyi yarım yapamazdı. Başka kimsenin aklından geçmeyecek işleri düşünür ya da yapardı. Bir keresinde kır bir ata binerek Xanadu'nun mermer merdivenlerinden sahanlığa kadar tırmanmıştı ve söylentiye göre bineği burada ürkmüş, yol halısının üstüne sapsarı işemişti. Hepsi yerine getirilmese de, Norbert sürekli olarak planlar kurardı: bir Çin pagodasının tepesinde bir çalışma odası kurmak, cami biçiminde bir ahır yapmak, *escargots de Burgogne*[2] yetiştirmek, muşmula ağacı dikmek ya da kendi toprağında özel olarak imal edilecek renkli ipekliler üstüne şiir basmak –kendi şiirleri– gibi. Şarap tüccarının oğlu eğitim görmüştü ve kendi tuhaf mizacına göre ispazmozlu ve eklektik çeşitten bir eğitim haline getirmişti bunu. Bir aralık Catullus üzerine bir inceleme yazmayı düşünmüş, sonra bu şaire karşı hiç sabrı olmadığını anlamıştı. Aslında Norbert kendisi de bir dolu şeyler yazmıştı; yakalayıp köşeye kıstırdığı herhangi birine yüksek sesle okuduğu epigram-

2 (Fr.) Salyangoz.

lar ve metafizik parçalar. Görünüşe bakılırsa, parça, bütünden daha fazla hoşuna gidiyordu. Sonra bir de İtalya'dan getirdiği bütün o mermer kırıntıları vardı. Bir hamam için mozaik getirmişti, bir yığın su perisi, asmalar, bir de büyük, kara, uğursuz tekenin mozaikleri. Parçaları bir araya koymak için özellikle iki İtalyan zanaatkârı getirildi ve karşılığında şarap verileceği bildirildi. İtalyanlar gelip sanatlarını yaptılar ve şaraplarını içtiler ve biri –hangisi olduğu bir türlü anlaşılamadı– bir İrlandalı kızı gebe bıraktı. Norbert ile Eleanor sık sık ortadan kayboluyorlardı, yabancı ülkelere gidiyorlardı tabii, çünkü o zamanlarda o sınıftan Avustralyalılar –Norbert da hemen o sınıfa girmişti– yüksek durumlarını herkese göstermek için anayurda dönerlerdi. Böylece Hare'lerin de gitmesi gerekti ve ağzı sıkı Eleanor söylentilerin geri dönüp sızmasını önleyemedi: Norbert, Perugia'dan geçerken bir düelloya girmiş ve Londra'da içkiliyken herkesin önünde yere yuvarlanmış. Hepsi kişiliğine uygundu. Ama Norbert'in en yüce jesti, insanların dişlerini sıkmasına, ya da gıcırdatmasına, ya da müşfik, acıklı bir gülümseyişle gülmesine yol açan hareketi, Sydney dışındaki Sarsaparilla'daki çılgınlık binasıydı. Eğlence Sarayı, Xanadu adını vermişti buna ve bir öğle sonrası, tülleriyle, yeni konmuş gözenekli sarı taşlardan temelleri teftiş eden hanımlara gerekli şiirlerin dizelerini okuyordu.

İnce narin bir şey aceleyle tamamlanamaz, Xanadu da bir istisna değildi. Zaman ve sabır aldı; herkes usandı. Ama sonunda bitti: altından, altından yapılma gibiydi, demir dantelden bir iki saçak, ithal edilmiş güvercin grisi kiremitler, arkada ahırlar ve bekârların dairesi. Böylece, Mr. Hare'in oğlu Norbert en sonunda, yalnız kendi gözünde de olsa, haklı çıktı. Evin tepesine tırmanır, ince ametist camdan sahici kubbesine varınca kendi başına güzel bir saat geçirir, soğuk tavuk yer, bilinmedik şairlerden birkaç dize mırıldanır, ya da sadece mülkünü seyrederdi. Belki de daha ötelere bakardı; ekilmesini buyurduğu henüz başa çıkılabilir parkın ötesine, hattâ gri, eğri büğrü fundalıkların ötesine, çünkü gözleri geçici olarak huzura ermiş gibi görünürdü, oysa zaman ve mekânda yerleşmişlik, bu aynı gri,

sert çalılığın yerli sinisizmini tanımasını zorunlu kılsa, bu böyle olmazdı.

Geriletilen çalılık hemen Norbert Hare'in isteğiyle yarattığı parka karışmaya başlamıştı. Öyle ki, yıllar sonra, kızı Xanadu'ya gitmek için dallar arasındaki tünelden çömelerek geçiyordu. O yerin yerlisi olan herhangi bir yabanıl nesne gibi benekli olarak, sırf merakla çevrenin ayrıntılarını incelemekteydi. Hemen hemen her şey, canlı olduğu için, değişiyordu, büyüyordu, kişiseldi, düşünceleri gibi ve düşünceleri de, yapraklarla savruluyor ve ışıldıyordu ya da dallar gibi düz ve katı uzanıyordu, ya da ezilmiş bir karıncanın kötü kokusuyla birlikte yerlerinden uğruyorlardı. Önemli işlemlere girişmek –boğulmuş bir bitkiyi kurtarıp doğrultmak, yeni doğmuş bir kuş yavrusunu yumurtadan kurtarmak, iyi kırılmamış bir yumurtayı kırmak gibi işlemler– gereği yüzünden hemen her zaman kirli ve bereli olan ellerine ölmüş karıncaların yapıştığını biraz tiksintiyle gördü. Bir tanesi babasının kırmızı taşlı yüzüğünden sarkıyordu. Yüzüğü babasının anısına değil de, Xanadu'nun sahibi olduğunun işareti olarak takardı.

Uzak geçmişte bir iki kere babasının parmağındayken yüzükle oynamaya çalışmıştı.

"Oyuncak değil o," diye uyarmıştı babası. "Mülkiyete saygı göstermesini öğrenmelisin."

O da başlamıştı saygı göstermeye.

Annesinin de yüzükleri vardı, ametist takmayı tercih ederdi. Alacakaranlık renklerini severdi. Elbiseleri pek öyle akılda kalacak gibi değildi, yalnız sarındığı yünlü şallar, öyle hafifti ki bunlar, herhalde üstünde ağırlıklarını hiç duymuyordu. Küçük kıza annesinin elbiselerine, yüzüklerine dokunmak, hattâ onlarla laubali olmak izni verilmişti. Bir olay zevk sınırlarından taşmadıkça ses çıkarmayacak kadar nazik olan Eleanor Hare, zevce ve anne olarak doğru olanı yapmayı yürekten isterdi.

"Çok korkuyorum, Norbert, çocuğumuzu yeterince sevemeyeceğiz. Benim sağlığım, senin merakların derken."

"Aman, sevgilim, sen de." diye cevap verirdi baba ve o sağlığı paramparça edecek şiddetle kahkahalar atardı.